

"Chleba naszego powszedniego..." przyczyny głodu na świecie

Krótki opis scenariusza: Podczas zajęć uczniowie i uczennice dowiadują się o przyczynach i sposobach walki z głodem. Punktem wyjścia do tych rozważań jest analiza modlitwy „Ojcze nasz”. W czasie lekcji przywołany jest także fragment Księgi Rodzaju, opowiadający o tym, jak Bóg zesłał Izraelitom chleb na pustyni, a także przykład postawy Jezusa zawarty w Ewangelii św Mateusza.

Zagadnienia: Cel Zrównoważonego Rozwoju 2: wyeliminowanie ubóstwa; odpowiedzialna konsumpcja

Czas trwania: 45 minut

Pytania kluczowe:

Co oznacza prośba o „chleb powszedni”?
Jakie są przyczyny głodu na świecie?

Cele lekcji:

Po zajęciach:

- wyjaśnisz, dlaczego w modlitwie „Ojcze nasz” prosimy Boga o chleb,
- wymienisz główne przyczyny głodu na świecie,
- wymienisz sposoby prowadzące do ograniczania głodu w świecie,
- wyjaśnisz, na czym polega marnowanie żywności,
- wymienisz sposoby zapobiegania marnowaniu jedzenia,
- wyjaśnisz różnice między pojęciami: głód, niedożywienie, ubóstwo (w kontekście globalnego Południa i globalnej Północy),

Związek z podstawą programową:

- Prowadzenie do postawy odpowiedzialności i podejmowania zadań w środowisku życiowym.
- Pojęcie apostołstwa. Zadania chrześcijanina w życiu społecznym. Możliwość własnego zaangażowania się w misję Chrystusa

Klasa: VII-VIII

Metody:

- praca z tekstem
- pogadanka
- dyskusja
- film
- modlitwa

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca zbiorowa

Środki dydaktyczne i materiały:

- Pismo Święte – [Wj 16, 1-20](#); [Mt 14, 13-21](#)
- kartki A5, duży arkusz papieru/flipchart
- projektor multimedialny, dostęp do Internetu

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

1. (5 minut) Zapowiedz, że za chwilę odmówicie wspólnie modlitwę „Ojcze nasz...”. Poproś młodzież, aby podczas modlitwy zwróciła uwagę, o co prosimy Boga. Po modlitwie porozmawiajcie o tym. Niech uczniowie/uczennice wymienią przykładowe prośby do Boga (nie analizujcie tych prośb zbyt szczegółowo – ważne, by wymieniona została prośba o „chleb powszedni”, bo to będzie przedmiotem tej lekcji).

Przykładowe odpowiedzi:

- Prośba, aby Bóg mieszkał w ludzkich sercach (*święć się imię Twoje*)
- Prośba, aby na ziemi zapanowało królestwo Boga, czyli pokój, dobro i radość (*przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja jako w niebie tak i na ziemi*)
- Prośba o codzienne pożywienie (*chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj*)
- Prośba o Boże miłosierdzie (*odpuść nam nasze winy*)
- Prośba o nieuleganie pokusom (*nie wódz nas na pokuszenia*)
- Prośba o zbawienie (*nas zbaw ode złego*)

2. (2 minuty) Następnie zapytaj młodzież: **Dlaczego prosimy Boga o chleb?**

Przewidywane odpowiedzi:

- bo jest to Chleb Życia, Ciało Chrystusa, "lekarstwo nieśmiertelności", pokarm dla duszy,
- bo jest w naszej kulturze symbolem tego, co jest niezbędne do życia.

Praca właściwa – 25 min

1. (5 minut) Poproś jedną osobę w klasie, aby odnalazła w Piśmie Świętym fragment [Wj 16, 1-20](#) i przeczytała go na głos. Poproś jedną osobę o streszczenie tego fragmentu Biblii.

(Po wyjściu z Egiptu Bóg dał swojemu ludowi chleb i mięso do jedzenia z zastrzeżeniem, by ludzie zabierali tyle jedzenia, ile potrzebują dla siebie i swojej rodziny na dany dzień. Gdy oni nie słuchali nakazu Boga, okazywało się, że żywność ulegała zniszczeniu).

➤ **Dlaczego Bóg zabronił Izraelitom gromadzenia jedzenia?**

Proponowana odpowiedź:

- by zachęcić ich do zaufania Bogu (następnego dnia też mieli otrzymać posiłek) oraz okazywania solidarności z innymi ludźmi (ci, którzy zebrali więcej jedzenia, dzielili się z tymi, którzy mieli go mniej)

2. (10 minut) Zadaj klasie pytania:

➤ **W jaki sposób współcześnie w Polsce marnuje się jedzenie?**

Proponowane odpowiedzi:

- w sklepach wielkopowierzchniowych często wyrzuca się żywność, której termin przydatności do spożycia (według opisu na opakowaniu) minął, wczorajsze pieczywo, nieładnie wyglądające owoce i warzywa, itp., (możecie też porozmawiać o tym, czy jogurt przeterminowany 2 dni na pewno nie nadaje się spożycia),
- ludzie kupują więcej niż są w stanie zjeść,
- ludzie, robiąc zakupy, nie zwracają uwagi na daty przydatności,
- ludzie źle przechowują żywność,
- ludzie wyrzucają jedzenie do śmietnika,

➤ **W jaki sposób zapobiec marnowaniu jedzenia?**

Proponowane odpowiedzi:

- dowiedz się, czy w okolicy ktoś nie zbiera resztek jedzenia dla zwierząt,
- rozsądnie planuj, ile jedzenia zabierasz ze sobą do szkoły,
- możesz podzielić się drugim śniadaniem z koleżanką/kolegą,
- możesz niezjedzoną w szkole kanapkę włożyć do tosterka i zjeść ją np. na kolację,
- planuj zakupy i wspieraj rodziców w rozsądnych zakupach
- wybierając produkty z lodówki zjadaj najpierw te, których termin przydatności do spożycia się kończy,
- możesz mrozić pieczywo i inne produkty,
- czerstwy chleb możesz użyć jako grzanki do zupy,
- dowiedz się, czy w okolicy funkcjonuje jadłodzielnia ([foodsharing](#)¹ - dzielenie się z innymi żywnością – taką, której przygotowaliśmy za dużo lub taką, którą wcześniej kupiliśmy w nadmiarze i nie zdążymy już jej zjeść, bo za chwilę minie termin przydatności do spożycia)

Komentarz metodyczny

W Piśmie Świętym znajdują się fragmenty, z których płynie nauka, że jedzenia nie wolno marnować, a dzielenie się pokarmem z drugim człowiekiem jest świadectwem miłosierdzia, a także mądrości. W opowiadaniu biblijnym "Pierwsze rozmnożenie chleba" ([Mt,14,13-21](#)) Ewangelista wyraźnie nawiązuje do manny, którą Bóg zsyłał Izraelitom na pustyni, oraz do rozmnożenia chleba przez Elizeusza ([2 Krl 4,42-44](#)). Elizeusz dwudziestoma chlebami nakarmił stu ludzi, Jezus natomiast pięcioma chlebami ok. pięć tysięcy mężczyzn. Jest więc większym prorokiem. Uwaga Ewangelisty, że pozostało go więcej niż było, ukazuje niewyczerpalną obfitość chleba Eucharystycznego. Wyraźnie Syn Boży podkreśla szacunek do chleba (po każdym posiłku zbierano resztki nawet wielkości oliwki). Podobna sytuacja jest opisana w opowiadaniu "Drugie rozmnożenie chleba" ([Mt,15, 32-39](#)). Wielokrotnie Jezus troszczy się o głodnych, ale zawsze podkreśla wartość pokarmu i nie pozwala na jego marnowanie. Jesteśmy zatem zobowiązani do takiej postawy i szacunku do pożywienia, które pochodzi od Boga.

3. (8 minut) Zwróć uwagę, że na świecie oprócz marnowania jedzenia, istnieje głód. To paradoks.

Zapytaj uczniów i uczennice, czy ich zdaniem w Polsce głód występuje? Pozwól młodzieży podzielić się swoimi przemyśleniami, a następnie przedstaw statystyki:

Według raportu z badań niedożywienia w Polsce międzynarodowej firmy MillwardBrown aż 120 000 polskich dzieci przychodzi do szkoły głodnych, a dla ponad 70 000 jedynym posiłkiem w ciągu dnia jest obiad ze szkolnej stołówki.²

Zastanówcie się wspólnie, czy to ten sam głód, którego doświadcza wielu ludzi żyjących na terenach objętych konfliktami zbrojnymi lub doświadczanych klęskami żywiołowymi. Młodzież powinna dostrzec różnicę. W wielu krajach globalnego Południa głód jest zjawiskiem obecnym na szerszą skalę. W Polsce mówimy raczej o niedożywieniu. Warto umieć rozróżnić dwa pojęcia:

- Niedożywienie - sytuacja, w której nie dostarczamy organizmowi odpowiedniej liczby kalorii oraz wystarczającej ilości wszystkich składników odżywczych.³

¹ Informacje o foodsharingu znajdziesz np. na stronie <https://pl.aleteia.org/2016/10/30/wyrzucasz-jedzenie-wyprobuj-foodsharing/>

² <https://www.kawalek-nieba.pl/glod-w-polsce/>

³ https://www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_prawo_do_zywnosci.pdf

- Głód - stan organizmu ludzkiego lub zwierzęcego spowodowany całkowitym lub częściowym pozbawieniem go pokarmu.⁴

4. (10 minut) Podziel klasę na 2-osobowe grupy.

Komentarz metodyczny

Możesz użyć w tym celu sznurków. Przygotuj o połowę sznurków mniej niż w klasie jest uczniów/uczennic. Chwyć wszystkie sznurki pośrodku (tak, by końcówki luźno zwisały) i poproś, aby każda osoba w klasie złapała jeden koniec. Następnie puść sznurki, a wtedy okaże się, które osoby trzymają ten sam sznurek, tym samym tworząc parę.

Przedyskutujcie w parach zagadnienie: **Jakie są przyczyny głodu na świecie?** Poproś, by pary zapisały swoje spostrzeżenia na kartkach papieru (wróćcie do nich po obejrzeniu filmu). Zapowiedz młodzieży, że za chwilę zobaczy film opracowany przez Instytut Globalnej Odpowiedzialności o kilku (nie wszystkich) przyczynach głodu na świecie. Zaznacz, że po filmie będzie czas na przyjrzenie się spisanim wcześniej przyczynom głodu.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZGwsDYiw-vs> („Skąd się bierze głód – najpilniej strzeżona tajemnica XXI wieku”)

Poproś pary, aby połączyły się w 4-osobowe grupy i stworzyły wspólną notatkę dotyczącą przyczyn głodu na świecie. Zaznacz, że można wypisać również przyczyny głodu, o których nie wspomniano w filmie. Poproś chętne grupy o przeczytanie wniosków.

Przyczyny głodu wymienione w filmie:

- decyzje polityczne (np. dotowanie rolnictwa globalnej Północy, dzięki czemu rolnicy z Północy mogą dużo taniej sprzedawać swoje towary w krajach globalnego Południa, na skutek czego upada tam rolnictwo)
- spekulacje cenami żywności i utowarowienie żywności
- klęski nieurodzaju
- konflikty zbrojne
- skrajne ubóstwo

Możesz spodziewać się też innych odpowiedzi (trafionych, ale nie wspomnianych w materiale filmowym). Możesz też sam/sama o nich wspomnieć (więcej informacji na stronie <http://glod.igo.org.pl/fakty/przyczyny-glodu>)⁵:

- autorytarne formy sprawowania władzy
- kryzysy migracyjne i uchodźstwo
- walka o zasoby naturalne
- zmiany klimatyczne
- zawłaszczanie ziemi
- dyskryminacja w dostępie do ziemi
- brak zdolności państwa ochrony przed katastrofami naturalnymi
- niedostateczna pomoc międzynarodowa – humanitarna i rozwojowa

Podsumowanie

5. (5 minut) Przytocz słowa Pana Jezusa: „Wy dajcie im jeść” ([Mt 14, 15](#)). Zapytaj: **Co możemy zrobić, żeby poprawić sytuację ludzi głodujących w różnych rejonach świata?** (zapisuj odpowiedzi na tablicy/flipcharcie)

⁴ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/glod;4008375.html>

⁵ <http://glod.igo.org.pl/fakty/przyczyny-glodu>

Prawdopodobne odpowiedzi:

- modlić się np. o zrównoważone wspieranie rolnictwa na świecie,
- zwracać podczas zakupów uwagę na to, skąd pochodzą towary. Wybierać te towary, przy produkcji których nie łamane są prawa człowieka, nie dewastuje się środowiska naturalnego⁶ (wyświetl logo [Fairtrade](http://www.fairtrade.org.pl) i opowiedz krótko o założeniach sprawiedliwego handlu⁷),
- wspierać akcje pomocowe, np.
 - pomoc w zapewnieniu dostępu do żywności na terenach doświadczonych katastrofami naturalnymi lub konfliktami zbrojnymi - <https://www.pah.org.pl/co-robimy/zywnosc/>⁸,
 - Program Pajacyk - <https://www.pajacyk.pl>⁹,
 - złożenie podpisu pod petycją Avaaz, np. https://secure.avaaz.org/pl/food_waste_loc/¹⁰.

6. Odmówcie wspólnie wybraną modlitwę w intencji zrównoważonego wspierania rolnictwa na świecie.

Praca domowa:

7. Poproś młodzież, aby w najbliższym tygodniu dowiedziała się, czy w którymś sklepie w okolicy można kupić jakiś produkt z logo Fairtrade (alternatywą jest poszukanie takich sklepów w Internecie).
8. Poleć klasie stronę <http://glod.igo.org.pl>, na której znajdują sprawdzone informacje na temat głodu na świecie, infografiki, a także quiz.

Bibliografia:

- Caparros Martin: *Głód*. Warszawa: Wydaw. Literackie, 2016.
- <http://www.un.org.pl/cel2>
- https://www.ekonsument.pl/a_c7_zywnosc.html
https://www.ekonsument.pl/materialy/publ_443_broszurka_2011.pdf
- <http://www.fairtrade.org.pl>
- Gerwin Marcin: *Żywność i demokracja. Wprowadzenie do suwerenności żywnościowej*. Kraków: Polska Zielona Sieć, 2011.
http://globalnepoludnie.pl/IMG/pdf/Zywnosc_i_demokracja-2.pdf
- <http://glod.igo.org.pl/fakty/przyczyny-gلودu>
- *Prawo do żywności*. Warszawa: Polska Akcja Humanitarna, 2013.
https://www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_prawo_do_zywnosci.pdf

⁶ https://www.ekonsument.pl/a_c7_zywnosc.html

⁷ Informacje znajdziesz na stronie <http://www.fairtrade.org.pl>

⁸ <https://www.pah.org.pl/co-robimy/zywnosc/>

⁹ <https://www.pajacyk.pl>

¹⁰ https://secure.avaaz.org/pl/food_waste_loc/

